

Theater

Deze Othello is in
het Nederland
van nu onmisbaar

Cultuur C2

Niemand kan wegkijken van het blank racisme

Regisseur Daria Bukvic breekt met de conventie dat een blanke acteur de zwarte Moor Othello speelt. Haar regie is van begin tot eind spannend en actueel.

Door onze medewerker
Kester Freriks

DEN HAAG. Een onschuldig ogend zakdoekje, versierd met aardbeien, veroorzaakt een ijzingswekkend drama van jaloezie en moord. Othello, de zwarte generaal uit Shakespeares gelijknamige tragedie, verwijt zijn vrouw Desdemona, dochter van een rijke Venetiaanse koopman, dat zij de zakdoek achterliet in een overspelig bed. Haar verraad zal hij wreken. Het is tegelijk zijn wraak op de blanke gemeenschap die hem haat, verstoot, die zich door zijn aanwezigheid ongemakkelijk voelt.

In haar regie van *Othello* (1603) bij Het Nationale Theater benadrukt

Daria Bukvic het contrast tussen blank en zwart. Zij kiest voor de zwarte acteur Werner Kolf in de titelrol als de Moor. Ze wil geen blanke speler die zich met zwartsel kleurt. Kostuums en pruiken van de blanke spelers zijn krijtwit. De voorstelling, die zich afspeelt op een glanzende spiegelvloer, begint met een wervelende, onbezonnen liefdesdans tussen Othello en Sallie Harmsen als Desdemona.

Dan komt de Othello's valse vriend Jago op, gespeeld door Rick Paul van Mulligen. Met iets opgetrokken lippen en blote tanden uit hij racistische taal over die zwarte vreemdeling. De blijde dans wordt wreed verstoord. Desdemona's vader (Martijn Nieuw-erf) weerkaatst de vreemdelingenhaat als hij Othello een „bruut” noemt, een „nobe le wilde” en een „tropische mascotte” die met „zwarte magie” zijn dochter verleidt. Zij „is verliefd op waar ze bang voor is”. Werner Kolf luistert naar deze aantijgingen met indrukwekkende grootsheid en stil gehouden verdriet. Zijn Othello behoudt de rede, Jago met zijn vunzi-

ge tong zinspeelt op niets dan seks.

Door Kolf is er voor de toeschouwer geen vluchtmogelijkheid. In de scherpzinnig, actuele bewerking van Esther Duysker ligt de nadruk op echt, en niet op gespeeld of toneelmatig. Hoewel volgens de conventie Othello door een geschminkte blanke wordt gespeeld, waren er vele uitzonderingen: al in 1825 vertolkte de zwarte acteur Ira Aldridge een bejubelde Othello in Londen.

Dat neemt niet weg dat deze *Othello* in het Nederland van nu, met al zijn identiteitsdebatten, noodzakelijk is. We zien hoe de valsspelende Jago, onder het mom van eerlijkheid, een web van intriges weeft rondom Othello. Het is knap geregisseerd én gespeeld dat zijn influisteringen bij Othello aanvankelijk naar binnen slaan: Kolf acteert dat hij gek van jaloezie aan het worden is. Totdat Jago hem de ultieme suggestie doet: wurg Desdemona met haar bezoedelde beddenlaken. De vraag die Bukvic hier stelt: wie is hier het monster?

Schokkend slot

De voorstelling is voorbeeldig en consequent uitgedacht. Aan stalen masten wapperen witte vaandels die Othello's macht in een witte wereld symboliseren. Aan het slot is alles onttakeld. Dreigende muziek begeleidt de handeling, culminerend in het lied 'Strange Fruit', bekend van de eerste vertolking door Billie Holiday over aan bomen opgehangen gelynchte slaven in Amerika. Lotte Driessen als Emilia brengt het als een indringende aanklacht. Sallie Harmsen toont als Desdemona ontroerd dat haar liefde oprecht is. Ondertussen zit Kolf terzijde van het toneel, vol wanhoop, met gebogen hoofd. Naarmate het moment van de moord nadert, wordt de spanning intenser. Op het dramatische hoogtepunt van de wurgscène raakt Othello Desdemona niet aan, maar spreken de acteurs de regieaanwijzing uit: „Othello vermoordt Desdemona”. Die abstractie maakt het nog spannender.

Werner Kolf blijft groots in zijn waardigheid en vraagt het publiek: „Zoudt u bang voor mij zijn?” Dan slaat de demon Jago opnieuw toe, in een verrassend en schokkend slot.

Met deze *Othello* en eerder met *Race* brengt Het Nationale Theater discussies over racisme naar het hart van het toneel. Daria Bukvic en haar cast laten zien hoe irrationele angsten en vooroordelen onze zienswijze beïnvloeden en dat ze verweven zijn met de blanke identiteit. Dat maakt haar *Othello* onontkoombaar.

Theater

Othello

van Shakespeare door Het Nationale Theater. Gezien: 3/2 Studio's HNT, Den Haag. Tournee t/m 31/3. Inl.: hnt.nl

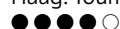

FOTO SANNE PEPPER

Werner Kolf als Othello en **Sallie Harmsen** als Desdemona in *Othello* bij Het Nationale Theater dat zaterdag in de regie van Daria Bukvic in première ging.